

การพัฒนาระบวนการนิเทศแบบ APIDE เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2

Development of the Apide Supervision Process for Internal Quality Assurance of
Schools Under the Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 2

อรอนงค์ พรหมวิหาร

ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2

Ornanong Promwihan

Senior Professional Level Educational Supervisor

Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 2

E-mail: ornanong2515@gmail.com

รับบทความ: 27 พฤษภาคม 2569; แก้ไขบทความ 25 กรกฎาคม 2569; ตอรับบทความ: 31 กรกฎาคม 2569

Received: May 27, 2026; Revised: July 25, 2026; Accepted: July 31, 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาระบวนการนิเทศแบบ APIDE เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 และ 2) ประเมินผลการใช้กระบวนการดังกล่าว การวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การพัฒนาระบวนการนิเทศแบบ APIDE กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา ระดับปฐมวัยและระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 372 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามสภาพการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพภายใน และแบบประเมินกระบวนการนิเทศแบบ APIDE วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระยะที่ 2 การประเมินผลการใช้กระบวนการนิเทศแบบ APIDE กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา จำนวน 186 คน ซึ่งสมัครใจเข้าร่วมการพัฒนา เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจ แบบประเมินระบบการประกันคุณภาพภายใน แบบบันทึกผลการประเมินคุณภาพภายในและภายนอก และแบบสอบถามความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าทีแบบกลุ่มสัมพันธ์

ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการนิเทศแบบ APIDE ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหา (Analysis: A) 2) การวางแผนการนิเทศ (Planning: P) 3) การให้ความรู้ก่อนการนิเทศ (Informing: I) 4) การปฏิบัติการนิเทศ (Doing: D) และ 5) การประเมินผลการนิเทศ (Evaluating: E) โดยผู้ทรงคุณวุฒิประเมินว่ามีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ และความถูกต้อง อยู่ในระดับมาก หลังการใช้กระบวนการ APIDE ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสูงกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.74$, S.D. = 0.37) ผลการประเมินคุณภาพภายในและภายนอกของสถานศึกษาทั้งระดับปฐมวัยและระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีแนวโน้มดีขึ้น โดยสถานศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับดีเลิศขึ้นไปและครูมีความพึงพอใจต่อกระบวนการนิเทศแบบ APIDE โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.41)

คำสำคัญ: กระบวนการนิเทศแบบ APIDE; การประกันคุณภาพภายใน; การนิเทศการศึกษา; การพัฒนาคุณภาพการศึกษา

Abstract

The purposes of this research were to: (1) develop the APIDE supervision process for the internal quality assurance of educational institutions under the Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 2, and (2) evaluate the implementation of the developed process. The study consisted of two phases. Phase 1 focused on the development of the APIDE supervision process. The sample included 372 teachers responsible for internal quality assurance at both the early childhood and basic education levels, together with five experts selected through purposive sampling. The research instruments were a questionnaire on the current state of internal quality assurance implementation and an evaluation form for the APIDE supervision process. Data were analyzed using the mean and standard deviation. Phase 2 evaluated the implementation of the APIDE supervision process. The sample consisted of 186 teachers responsible for internal quality assurance who voluntarily participated in the development program. The research instruments included a knowledge test on internal quality assurance, an internal quality assurance system evaluation form, an internal and external quality assessment record form, and a satisfaction questionnaire. Data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, and paired-samples t-test.

The findings revealed that the APIDE supervision process comprised five stages: Analysis (A), Planning (P), Informing (I), Doing (D), and Evaluating (E). The experts rated the process at a high level in terms of appropriateness, feasibility, utility, and accuracy. After implementing the APIDE supervision process, teachers' knowledge and understanding of internal quality assurance were significantly higher than before the implementation at the .05 level. The overall implementation of the internal quality assurance system was rated at a high level ($\bar{X} = 4.74$, S.D. = 0.37). The results of both internal and external quality assessments at the early childhood and basic education levels showed an improving trend, with most educational institutions achieving an Excellent level or above. Teachers' overall satisfaction with the APIDE supervision process was also at a high level ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.41).

Keywords: APIDE Supervision Process; Internal Quality Assurance; Educational Supervision; Educational Quality Development

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดแนวทางด้านการประกันคุณภาพการศึกษาไว้อย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะในหมวดที่ 6 มาตรา 47 ซึ่งมุ่งให้สถานศึกษาจัดให้มีระบบประกันคุณภาพเป็นกลไกหลักในการพัฒนาและยกระดับมาตรฐานการศึกษาในทุกระดับอย่างต่อเนื่อง ระบบดังกล่าวครอบคลุมทั้งการประกันคุณภาพภายในและการประกันคุณภาพภายนอก โดยต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และระเบียบที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด สาระสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา

ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการตรวจสอบหรือประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษาเท่านั้น หากแต่เป็นเครื่องมือทางการบริหารที่มีบทบาทในการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยเน้นการนำผลการประเมินมาใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศเพื่อการวางแผนพัฒนา การสร้างวัฒนธรรมคุณภาพภายในองค์กร รวมถึงการยกระดับสมรรถนะและความเป็นมืออาชีพของบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งจะส่งผลต่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการจัดการศึกษาในระยะยาว อย่างไรก็ตาม แม้ว่ากรอบกฎหมายจะกำหนดทิศทางไว้อย่างชัดเจน แต่ในทางปฏิบัติยังพบว่าสถานศึกษาจำนวนมากยังไม่สามารถใช้ระบบประกันคุณภาพเป็นเครื่องมือเชิงกลยุทธ์ในการพัฒนาองค์กรได้อย่างเต็มศักยภาพ โดยการดำเนินงานมักมุ่งเน้นไปที่การเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการประเมินจากหน่วยงานภายนอก มากกว่าการนำกระบวนการประกันคุณภาพมาใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างแท้จริงและยั่งยืน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564) สถานการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นแนวโน้มที่สอดคล้องกับผลการศึกษาหลายประการเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ซึ่งชี้ว่าการขับเคลื่อนและพัฒนาระบบดังกล่าวยังไม่สามารถดำเนินการได้ครบถ้วนตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงาน คือ กระบวนการนิเทศ การกำกับติดตาม และการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งในทางปฏิบัติยังขาดความเป็นระบบและความต่อเนื่อง ส่งผลให้การนำระบบประกันคุณภาพภายในไปใช้เป็นเครื่องมือเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษายังไม่บรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้ จากข้อค้นพบดังกล่าว ได้มีการเสนอแนวทางในการพัฒนาทั้งในเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติสำหรับหน่วยงานระดับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา โดยประการแรก ควรส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กับสถานศึกษาในการวางแผนพัฒนาระบบประกันคุณภาพ โดยเน้นการแก้ไขจุดอ่อนหรือข้อจำกัดของสถานศึกษา เช่น การพัฒนาระบบสารสนเทศให้มีความทันสมัยและสามารถนำไปใช้เป็นฐานข้อมูลในการวางแผนพัฒนาคุณภาพ การดำเนินงานตามแผน การประเมินผล และการนำผลไปใช้ปรับปรุงการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม ประการที่สอง ควรมีการรวบรวมและจัดระบบข้อมูลด้านการประกันคุณภาพของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ และพัฒนาเป็นฐานข้อมูลสารสนเทศในระดับเขตพื้นที่ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการนิเทศ กำกับ ติดตาม และสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ประการที่สาม ควรกำหนดรูปแบบ แนวทาง และกระบวนการในการพัฒนา กำกับ และติดตามการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพของสถานศึกษาให้มีความชัดเจน เป็นระบบ และต่อเนื่อง โดยกำหนดช่วงเวลาการดำเนินงานที่เหมาะสม เลือกใช้รูปแบบการนิเทศให้สอดคล้องกับบริบทและศักยภาพของแต่ละสถานศึกษา พร้อมทั้งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกภาคส่วนในกระบวนการดังกล่าว แนวทางเหล่านี้จะช่วยให้สถานศึกษาสามารถนำระบบประกันคุณภาพภายในมา ใช้เป็นกลไกในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2, 2567)

จากการศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศการศึกษา พบว่ากระบวนการนิเทศที่มีประสิทธิภาพควรดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ การศึกษาสภาพปัญหาและบริบทของสถานศึกษา การวางแผนการนิเทศ การเตรียมความพร้อมและให้ความรู้แก่ผู้รับการนิเทศ การดำเนินการนิเทศ และการประเมินผลเพื่อนำผลไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ กระบวนการนิเทศควรมุ่งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง การใช้ข้อมูลสารสนเทศประกอบการตัดสินใจ และการพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดดังกล่าวมาประยุกต์ใช้เป็นกรอบในการออกแบบและพัฒนากระบวนการนิเทศเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ภายใต้ชื่อ กระบวนการนิเทศแบบ APIDE ซึ่งเป็นกระบวนการนิเทศที่มีโครงสร้างการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและชัดเจน ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ Analysis (A) การวิเคราะห์สภาพปัญหาและบริบทของสถานศึกษา Planning (P) การวางแผนการนิเทศเพื่อกำหนดเป้าหมายและแนวทางการดำเนินงาน Informing (I) การให้ความรู้และสร้างความเข้าใจก่อนการนิเทศเพื่อเตรียมความพร้อมแก่ครูและบุคลากร Doing (D) การดำเนินการนิเทศตามแผนที่กำหนดไว้ และ Evaluating (E) การประเมินผลการนิเทศเพื่อนำผลที่ได้ไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง กระบวนการนิเทศแบบ APIDE เป็นการบูรณาการแนวคิดการนิเทศเชิงระบบร่วมกับกระบวนการนิเทศแบบเสริมพลัง โดยมุ่งส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำหลักการและแนวปฏิบัติด้านการประกันคุณภาพภายในไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา ผ่านกระบวนการทำงานที่เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินงาน และร่วมประเมินผล อันนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

จากสภาพปัญหาและความจำเป็นดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมุ่งพัฒนากระบวนการนิเทศแบบ APIDE เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 โดยมุ่งเน้นการบูรณาการความร่วมมือของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องให้มีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ทั้งนี้ คาดหวังว่ากระบวนการนิเทศดังกล่าวจะเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพภายใน เสริมสร้างศักยภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษา ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และสร้างความเชื่อมั่นต่อคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนากระบวนการนิเทศแบบ APIDE เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2
2. เพื่อประเมินผลการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ด้วยกระบวนการนิเทศแบบ APIDE ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2
3. เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้รับการนิเทศที่มีต่อกระบวนการนิเทศแบบ APIDE เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2

สมมติฐานของการวิจัย

1. กระบวนการนิเทศแบบ APIDE เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ที่พัฒนาขึ้น มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ และความถูกต้อง อยู่ในระดับมากขึ้นไป
2. ครูผู้เข้าร่วมการพัฒนาด้วยกระบวนการนิเทศแบบ APIDE มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในหลังการพัฒนา สูงกว่าก่อนการพัฒนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. ระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาหลังใช้กระบวนการนิเทศแบบ APIDE อยู่ในระดับดีเลิศ โดยมีสถานศึกษาที่ผ่านเกณฑ์ระดับดีเลิศ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

4. ผลการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา ระดับการศึกษาปฐมวัยและระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลังใช้กระบวนการนิเทศแบบ APIDE มีแนวโน้มสูงขึ้น และสถานศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับดีเลิศขึ้นไป

5. ผลการประเมินคุณภาพภายนอก (รอบ 5) ของสถานศึกษา ระดับการศึกษาปฐมวัยและระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลังใช้กระบวนการนิเทศแบบ APIDE มีแนวโน้มสูงขึ้น และสถานศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับดีเลิศขึ้นไป

6. ครูผู้รับการนิเทศมีความพึงพอใจต่อกระบวนการนิเทศแบบ APIDE เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 อยู่ในระดับมากขึ้นไป

วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ที่ทำการสอนใน ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1,992 คน ปีการศึกษา 2568 จำนวน 2,029 คน และปีการศึกษา 2569 จำนวน 2,073 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา ระดับปฐมวัยและระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ที่ปฏิบัติงานในปีการศึกษา 2567-2569 และสมัครใจเข้าร่วมโครงการพัฒนากระบวนการนิเทศแบบ APIDE เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา จำนวน 186 คน โดยได้มาจากการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามเกณฑ์ที่กำหนด ได้แก่ (1) เป็นผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา (2) ปฏิบัติหน้าที่ในช่วงดำเนินการวิจัย และ (3) สมัครใจเข้าร่วมโครงการพัฒนา

2. ขอบเขตด้านตัวแปร

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ กระบวนการนิเทศแบบ APIDE เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

- 1) ความรู้ความเข้าใจการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา
- 2) ผลการประเมินระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ปีการศึกษา 2568
- 3) ผลการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา ปีการศึกษา 2567-2568
- 4) ผลการประเมินคุณภาพภายนอก รอบ 5 ปีการศึกษา 2567-2569
- 5) ความพึงพอใจของครูที่มีต่อกระบวนการนิเทศแบบ APIDE เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

3.1 กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561

- 3.2 การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
- 3.3 การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
- 3.4 การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา
- 3.5 การประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
- 3.6 การจัดทำรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR)

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ปีการศึกษา 2567 – 2569

วิธีดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 การพัฒนากระบวนการนิเทศแบบ APIDE เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2

1. กลุ่มตัวอย่าง

1.1 ครูผู้ปฏิบัติหน้าที่สอนในปีการศึกษา 2567 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วยครูระดับ ปฐมวัย จำนวน 186 คน และครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 186 คน รวมทั้งสิ้น 372 คน ได้มาจากการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

1.2 ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ประกอบด้วยอาจารย์ระดับอุดมศึกษาและศึกษานิเทศก์ผู้มีความเชี่ยวชาญด้านการประกันคุณภาพการศึกษา การวิจัยทางการศึกษา และการนิเทศการศึกษา ได้มาจากการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือวิจัย

2.1 แบบสอบถามสภาพการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2

2.2 แบบประเมินกระบวนการนิเทศแบบ APIDE เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ซึ่งเป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ระยะที่ 2 การประเมินผลการใช้กระบวนการนิเทศแบบ APIDE เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2

1. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งสมัครใจเข้าร่วมการพัฒนาผ่านกระบวนการนิเทศแบบ APIDE เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 และปฏิบัติหน้าที่สอนในปีการศึกษา 2568-2569 จำนวน 186 คน ได้มาจากการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือวิจัย

2.1 แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

2.2 แบบประเมินระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

2.3 แบบบันทึกข้อมูลผลการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา ระดับการศึกษาปฐมวัย และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2567-2568

2.4 แบบบันทึกข้อมูลผลการประเมินคุณภาพภายนอก (รอบ 5) ระดับการศึกษาปฐมวัยและระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2567-2569

2.5 แบบสอบถามความพึงพอใจของครูที่มีต่อกระบวนการนิเทศแบบ APIDE เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการทดสอบค่าทีแบบกลุ่มสัมพันธ์ (Paired-samples t-test)

ผลการวิจัย

1. กระบวนการนิเทศแบบ APIDE ที่พัฒนาขึ้น มี 5 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหา(Analysis-A) ขั้นตอนที่ 2 การวางแผนการนิเทศ (Planning-P) ขั้นตอนที่ 3 การให้ความรู้ก่อนการนิเทศ (Informing-I) ขั้นตอนที่ 4 การปฏิบัติการนิเทศ (Doing-D) และขั้นตอนที่ 5 การประเมินผลการนิเทศ (Evaluating-E) โดยผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่า กระบวนการนิเทศแบบ APIDE เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา มีความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้องในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการประเมินความรู้ความเข้าใจของครูที่เข้าร่วมพัฒนากระบวนการนิเทศแบบ APIDE เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา พบว่า

2.1 ผลการเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจของครูที่เข้าร่วมการพัฒนากระบวนการนิเทศแบบ APIDE เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 พบว่าก่อนการพัฒนา มีค่าเฉลี่ย 19.40 หลังการพัฒนามีค่าเฉลี่ย 24.82 ดังนั้น ครูที่ร่วมพัฒนามีความรู้ ความเข้าใจ หลังจากได้รับการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ผลการประเมินระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.74$, S.D. = 0.37) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การจัดทำรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.69$, S.D. = 0.51) รองลงมา คือ การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.56) และการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งพัฒนาคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.40$, S.D. = 0.60)

2.3 ผลการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา ปีการศึกษา 2567-2568 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ระดับปฐมวัย ในภาพรวม จำนวน 180 โรง ปีการศึกษา 2567 มีผลการดำเนินการ ระดับดีเลิศขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 97.20 ปีการศึกษา 2568 มีผลการดำเนินการ ระดับดีเลิศขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 98.30 มีผลการพัฒนาเพิ่มขึ้น ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 186 โรง ในภาพรวม ปีการศึกษา 2567 มีผลการดำเนินการ ระดับดีเลิศขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 90.30 ปีการศึกษา 2568 มีผลการดำเนินการ ระดับดีเลิศขึ้นไป คิดเป็น ร้อยละ 93.00 มีผลการพัฒนาเพิ่มขึ้น

2.4 ผลการประเมินคุณภาพภายนอก รอบ 5 ของสถานศึกษา ปีการศึกษา 2567-2569 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ระดับปฐมวัย พบว่ามาตรฐานที่ 1 ผลลัพธ์

คุณภาพเด็กปฐมวัย สถานศึกษาส่วนใหญ่ มีผลการประเมิน ระดับดีเลิศขึ้นไป รองลงมาคือระดับดี ส่วนระดับดีเยี่ยม พอใช้ และปรับปรุง ไม่มีสถานศึกษาใด อยู่ในระดับนี้ มาตรฐานที่ 2 การบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย พบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่มีผลการประเมิน ระดับดีเลิศขึ้นไป รองลงมา คือระดับดีเยี่ยม ส่วนระดับพอใช้ และปรับปรุง ไม่มีสถานศึกษาใด อยู่ในระดับนี้ และมาตรฐานที่ 3 การพัฒนาคุณภาพการจัดการประสบการณ์การเรียนรู้เด็กปฐมวัย พบว่าสถานศึกษาส่วนใหญ่มีผลการประเมิน ระดับดีเลิศขึ้นไป รองลงมาคือระดับดี ส่วนระดับดีเยี่ยม พอใช้ และปรับปรุง ไม่มีสถานศึกษาใด อยู่ในระดับนี้ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า มาตรฐานที่ 1 ผลลัพธ์ของการเรียนรู้ พบว่าสถานศึกษาส่วนใหญ่มีผลการประเมิน ระดับดีเลิศขึ้นไป รองลงมาคือระดับดี ส่วนระดับพอใช้ และปรับปรุง ไม่มีสถานศึกษาใด อยู่ในระดับนี้ มาตรฐานที่ 2 การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา พบว่าสถานศึกษา ส่วนใหญ่มีผลการประเมิน ระดับดีเลิศขึ้นไป รองลงมาคือระดับดีเยี่ยม ส่วนระดับพอใช้ และปรับปรุง ไม่มีสถานศึกษาใด อยู่ในระดับนี้ และมาตรฐานที่ 3 การพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ พบว่าสถานศึกษาส่วนใหญ่มีผลการประเมิน ระดับดีเลิศขึ้นไป รองลงมาคือระดับดี ส่วนระดับดีเยี่ยม พอใช้ และปรับปรุง ไม่มีสถานศึกษาใด อยู่ในระดับนี้

3. ผลการประเมินความพึงพอใจของครูที่มีต่อกระบวนการนิเทศเพื่อพัฒนาการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวมครูมีความพึงพอใจอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}=4.46$), S.D.=0.41) สะท้อนให้เห็นว่ากระบวนการนิเทศที่พัฒนาขึ้นสามารถตอบสนองความต้องการของครู และเอื้อต่อการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการประเมินผลการนิเทศ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X}=4.50$), S.D.=0.45) แสดงให้เห็นว่าครูเห็นความสำคัญของการติดตามและประเมินผลการนิเทศ ซึ่งช่วยสะท้อนผลการดำเนินงานและนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนางานได้อย่างต่อเนื่อง รองลงมา ได้แก่ ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหา ($\bar{X}=4.49$), S.D.=0.43) สะท้อนว่าการวิเคราะห์บริบทและสภาพปัญหาก่อนการนิเทศมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษา และ ด้านการวางแผนการนิเทศ ($\bar{X}=4.48$), S.D.=0.49) แสดงให้เห็นว่าการกำหนดแผนและแนวทางการนิเทศมีความชัดเจน เป็นระบบ และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงส่วน ด้านการปฏิบัติการนิเทศ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X}=4.37$), S.D.=0.44) แม้จะยังอยู่ในระดับ มาก แต่สะท้อนให้เห็นว่ายังมีประเด็นที่สามารถพัฒนาเพิ่มเติมได้ โดยเฉพาะการเพิ่มความต่อเนื่องของการนิเทศ การให้คำปรึกษาเชิงลึก และการสนับสนุนการนำผลการนิเทศไปใช้ในการพัฒนางานของครูและสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการพัฒนาระบบการนิเทศแบบ APIDE เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 นำเสนอผลการอภิปรายผล ตามวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

1. ผลการวิจัยที่พบว่ากระบวนการนิเทศแบบ APIDE ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ Analysis, Planning, Informing, Doing และ Evaluating และได้รับการประเมินว่ามีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความถูกต้อง และความเป็นประโยชน์ในระดับมาก สามารถอภิปรายได้ว่า เนื่องจากกระบวนการดังกล่าวได้รับการพัฒนาบนพื้นฐานของแนวคิดการนิเทศการศึกษาที่มุ่งเน้นการช่วยเหลือ ส่งเสริม และพัฒนาศักยภาพครูอย่างเป็นระบบ ประกอบกับแนวคิดการบริหารคุณภาพตามวงจร PDCA ซึ่งให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์ปัญหา การวางแผน การดำเนินงาน และการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ทำให้กระบวนการนิเทศมีความเชื่อมโยง

กับระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ส่งผลให้สามารถนำไปใช้ได้จริงในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Spear (1953), Good (1973), Glickman (1981), Harris (1975) และ Sergiovanni (1998) ที่กล่าวว่าการนิเทศที่มีประสิทธิภาพต้องเป็นกระบวนการที่ดำเนินงานอย่างเป็นระบบ มีการมีส่วนร่วม และมุ่งพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วชิรา เครือคำอ้าย (2552) สามารถ ทิมนาค (2553) และยุพิน ยืนยง (2553) ที่พบว่ารูปแบบการนิเทศที่มีขั้นตอนชัดเจนสามารถยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผลการประเมินความรู้ความเข้าใจของครูที่เข้าร่วมพัฒนากระบวนการนิเทศแบบ APIDE เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา พบว่า

2.1 ผลการวิจัยที่พบว่าครูมีความรู้ความเข้าใจหลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนามีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่ากระบวนการ APIDE สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ของครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากเปิดโอกาสให้ครูได้วิเคราะห์ปัญหา วางแผน ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และปฏิบัติจริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการนิเทศแบบพัฒนา (Developmental Supervision) ของ Glickman (1981) และแนวคิดการนิเทศที่เน้นการช่วยเหลือและพัฒนาวิชาชีพครูของ Spear (1953) และ Good (1973) รวมทั้งสอดคล้องกับแนวคิดการประกันคุณภาพภายในที่มุ่งพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องผ่านกระบวนการ PDCA ส่งผลให้ครูสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.2 ผลการประเมินระบบประกันคุณภาพภายในที่อยู่ในระดับมาก สะท้อนว่ากระบวนการ APIDE สามารถสนับสนุนการดำเนินงานตามองค์ประกอบของระบบประกันคุณภาพภายในได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งด้านการกำหนดมาตรฐาน การจัดทำแผนพัฒนา การดำเนินงาน การติดตามตรวจสอบ และการจัดทำรายงานการประเมินตนเอง (SAR) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการประกันคุณภาพภายในที่กล่าวว่าการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต้องอาศัยวงจร PDCA และการใช้ข้อมูลสารสนเทศในการตัดสินใจอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนสอดคล้องกับแนวคิดของ Glickman (1981) และ Sergiovanni (1998) ที่มองว่าการนิเทศเป็นกลไกสำคัญในการสร้างการเรียนรู้ร่วมกันของบุคลากรและพัฒนาองค์กรให้เกิดคุณภาพอย่างยั่งยืน

2.3 ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 มีแนวโน้มสูงขึ้นทั้งระดับปฐมวัยและระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยระดับปฐมวัยมีสถานศึกษาที่มีผลการประเมินระดับดีเลิศขึ้นไปเพิ่มจากร้อยละ 97.20 เป็นร้อยละ 98.30 และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเพิ่มจากร้อยละ 90.30 เป็นร้อยละ 93.00 แสดงให้เห็นว่าการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษามีประสิทธิภาพมากขึ้น

ผลการวิจัยดังกล่าวสามารถอธิบายได้ว่า การพัฒนาคุณภาพภายในของสถานศึกษาเกิดจากการดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพภายในที่มีความเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยกระบวนการนิเทศแบบ APIDE ได้สนับสนุนให้สถานศึกษาดำเนินงานตามองค์ประกอบของระบบประกันคุณภาพภายในอย่างครบถ้วน ตั้งแต่การวิเคราะห์สภาพปัญหา การกำหนดมาตรฐาน การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ การดำเนินงาน การติดตามตรวจสอบ และการจัดทำรายงานการประเมินตนเอง (SAR) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการประกันคุณภาพภายในที่กล่าวว่าการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องตามวงจร PDCA โดยใช้ข้อมูลสารสนเทศในการวางแผน ติดตาม และปรับปรุงคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Deming ที่อธิบายว่าวงจร PDCA เป็นกลไกสำคัญของการพัฒนาคุณภาพอย่าง

ต่อเนื่อง และสอดคล้องกับหลักการของระบบประกันคุณภาพภายในที่มุ่งให้สถานศึกษาพัฒนาคุณภาพด้วยตนเองอย่างยั่งยืน ส่งผลให้ผลการประเมินคุณภาพภายในมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

2.4 ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่ทั้งระดับปฐมวัยและระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานได้รับผลการประเมินคุณภาพภายนอก รอบที่ 5 อยู่ในระดับดีเลิศขึ้นไปทุกมาตรฐาน ทั้งด้านผลลัพธ์ของผู้เรียน การบริหารจัดการสถานศึกษา และการจัดการเรียนรู้ สะท้อนให้เห็นว่าสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด ผลการวิจัยดังกล่าวสามารถอธิบายได้ว่า ความสำเร็จของการประเมินคุณภาพภายนอกเป็นผลมาจากการที่สถานศึกษามีระบบการประกันคุณภาพภายในที่เข้มแข็งและดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากการประเมินคุณภาพภายนอกเป็นการตรวจสอบและรับรองคุณภาพของสถานศึกษาจากผลการดำเนินงานจริง หากสถานศึกษามีระบบประกันคุณภาพภายในที่มีประสิทธิภาพ ย่อมส่งผลให้การประเมินภายนอกสะท้อนคุณภาพที่แท้จริงของการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้กระบวนการนิเทศแบบ APIDE มีส่วนสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของผู้บริหารและครูให้สามารถดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาได้อย่างถูกต้องและต่อเนื่อง สอดคล้องกับแนวคิดการนิเทศการศึกษาของ Spear (1953), Good (1973), Harris (1975), Glickman (1981) และ Sergiovanni (1998) ที่มองว่าการนิเทศเป็นกระบวนการสนับสนุนและพัฒนาวิชาชีพครูผ่านการทำงานร่วมกัน การสะท้อนผล และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จนส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนและคุณภาพของสถานศึกษาโดยรวม อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วชิรา เครือคำอ้าย (2552), ยุพิน ยืนยง (2553) และสามารถ ทิมนาค (2553) ที่พบว่าการพัฒนากระบวนการนิเทศที่มีขั้นตอนเป็นระบบสามารถยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาและผลการประเมินของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.5 ความพึงพอใจของครูที่อยู่ในระดับมากสามารถอธิบายได้ว่า กระบวนการ APIDE เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมตั้งแต่การวิเคราะห์ปัญหา การวางแผน การดำเนินงาน และการประเมินผล ทำให้ครูเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของกระบวนการ เกิดการยอมรับ และเห็นคุณค่าของการนิเทศ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมและแนวคิดการนิเทศแบบเสริมพลังที่ระบุว่าความร่วมมือของผู้ปฏิบัติงานเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จของการพัฒนาคุณภาพองค์กร และสอดคล้องกับแนวคิดของ Glickman (1981) และ Sergiovanni (1998) ที่มุ่งเน้นการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ภายในสถานศึกษา

องค์ความรู้ใหม่

งานวิจัยนี้ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ด้านการนิเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา โดยพัฒนากระบวนการนิเทศ APIDE ซึ่งเป็นรูปแบบการนิเทศเชิงระบบที่บูรณาการการวิเคราะห์ปัญหา การวางแผน การพัฒนาความรู้ การปฏิบัติการนิเทศ และการประเมินผลไว้ในกระบวนการเดียวกัน ทำให้การนิเทศไม่เพียงเป็นการกำกับติดตาม แต่เป็นกลไกในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

กระบวนการ APIDE ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ Analysis (A) การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและบริบทของสถานศึกษา Planning (P) การวางแผนการนิเทศร่วมกัน Informing (I) การพัฒนาความรู้และสร้างความเข้าใจก่อนการนิเทศ Doing (D) การดำเนินการนิเทศโดยเน้นการมีส่วนร่วมและการเสริมพลัง และ Evaluating (E) การประเมินผลและนำผลไปใช้ปรับปรุงพัฒนา ซึ่งเชื่อมโยงเป็นวงจรการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

องค์ความรู้ที่ค้นพบจากการวิจัยชี้ให้เห็นว่า เมื่อดำเนินการนิเทศตามกระบวนการ APIDE อย่างเป็นระบบ จะส่งผลให้ครูมีความรู้ความเข้าใจด้านการประกันคุณภาพภายในเพิ่มขึ้น ระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษามีประสิทธิภาพสูงขึ้น ผลการประเมินคุณภาพภายในและภายนอกมีแนวโน้มดีขึ้น และครูมีความพึงพอใจต่อกระบวนการนิเทศในระดับสูง จึงสามารถสรุปได้ว่า APIDE เป็นกระบวนการนิเทศที่เชื่อมโยงการพัฒนาศักยภาพบุคลากรเข้ากับการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม และสามารถประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในบริบทอื่นได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรนำกระบวนการนิเทศแบบ APIDE ไปใช้เป็นแนวทางพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา เนื่องจากช่วยพัฒนาความรู้ ความเข้าใจของครู และยกระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพ ส่งผลให้ผลการประเมินคุณภาพภายในและภายนอกดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรบูรณาการกระบวนการนิเทศแบบ APIDE เข้ากับการบริหารงานวิชาการและระบบประกันคุณภาพภายใน เพื่อให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษามีความเป็นระบบ ต่อเนื่อง และมีประสิทธิภาพ

1.3 ศึกษานิเทศก์และผู้รับผิดชอบงานนิเทศ ควรใช้กระบวนการนิเทศแบบ APIDE ควบคู่กับการนิเทศเชิงพัฒนาและการนิเทศแบบเสริมพลัง (Empowerment Supervision) เพื่อพัฒนาศักยภาพครูและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการวางแผน ดำเนินงาน และประเมินผลการประกันคุณภาพภายใน

1.4 สถานศึกษา ควรใช้กระบวนการนิเทศแบบ APIDE เป็นเครื่องมือพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน ครอบคลุมการกำหนดมาตรฐานการศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ การจัดทำรายงานการประเมินตนเอง (SAR) และการติดตามประเมินผล เพื่อเตรียมความพร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอก

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาการใช้กระบวนการนิเทศแบบ APIDE ในบริบทของสถานศึกษาที่แตกต่างกัน เช่น สถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ หรือสถานศึกษาในสังกัดหน่วยงานอื่น เพื่อเปรียบเทียบผลการนำกระบวนการนิเทศไปใช้และศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

2.2 ควรมีการศึกษาผลของกระบวนการนิเทศแบบ APIDE ต่อผลลัพธ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะการคิดวิเคราะห์ หรือสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน เพื่อให้เห็นความเชื่อมโยงระหว่างกระบวนการนิเทศการศึกษาและคุณภาพของผู้เรียนในระยะยาว

2.3 ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำกระบวนการนิเทศแบบ APIDE ไปใช้ เช่น ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร การมีส่วนร่วมของครู วัฒนธรรมองค์กร และระบบสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัด

2.4 ควรมีการพัฒนารูปแบบการนิเทศที่ต่อยอดจากกระบวนการ APIDE โดยบูรณาการแนวคิดการนิเทศสมัยใหม่ เช่น การนิเทศแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community:

PLC) หรือการนิเทศแบบโค้ช (Coaching Supervision) เพื่อส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพครูและยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- วชิรา เครือคำอ้าย. (2552). การพัฒนารูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดของนักเรียนประถมศึกษา [วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร].
- ยุพิน ยืนยง. (2553). การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการเพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครู เขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ [วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร].
- สามารถ ทิมนาค. (2553). การพัฒนารูปแบบการนิเทศการสอนตามแนวคิดของกลี๊กแมนเพื่อพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการอ่านของครูภาษาไทย [วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร].
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2. (2567). รายงานผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปีการศึกษา 2567. เอกสารอัดสำเนา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). รายงานวิเคราะห์ระบบประกันคุณภาพการศึกษาของประเทศไทย. กระทรวงศึกษาธิการ.
- Glickman, C. D. (1981). *Developmental supervision: Alternative practices for helping teachers improve instruction*. Association for Supervision and Curriculum Development.
- Good, C. V. (1973). *Dictionary of education* (3rd ed.). McGraw-Hill.
- Harris, B. M. (1975). *Supervisory behavior in education*. Prentice-Hall.
- Sergiovanni, T. J., & Starratt, R. J. (1998). *Supervision: A redefinition* (6th ed.). McGraw-Hill.
- Spears, H. (1953). *Improving the supervision of instruction*. Prentice-Hall.